

УДК 37.011.3–051–099.332:0018

DOI: [10.35619/iiv.v2i11.225](https://doi.org/10.35619/iiv.v2i11.225)

Павелків Ольга

кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри математики з методикою викладання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0002-5622-4981

e-mail: olha.pavelkiv@rshu.edu.ua

Шалівська Юлія

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0001-5435-569X,

e-mail: shalivska81@gmail.com

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДИХ ПЕДАГОГІВ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Анотація. Сучасна освіта, що безперервно перебуває в режимі реформування, потребує фахівців, здатних не лише пристосовуватись до таких умов, а й уміти навчатись упродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, швидко реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві на кожному етапі його розвитку. Традиційний розрив у теорії і практиці під час підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти призводить лише до часткового усвідомлення молодими фахівцями сутності виконання різних видів професійної діяльності. Отже, педагоги – вчорашні випускники потребують обов'язкового проходження професійного навчання безпосередньо на робочому місці, підтримки й допомоги колег, досвідченого педагога-наставника, тобто професійної адаптації до нового соціального статусу й нових умов, застосування й удосконалення сформованих компетентностей для здійснення продуктивної педагогічної діяльності. Питання професійної адаптації не є новими, однак залишаються об'єктом розгляду багатьох науковців. У статті проаналізована проблема професійної адаптації молодих педагогів у наукових дослідженнях. У результаті психолого-педагогічного аналізу літературних джерел з'ясовано сутність понять «молодий педагог», «адаптація», «професійна адаптація», вирізнено сутнісні ознаки цього феномена, розглянуто етапи та структурні компоненти професійної адаптації. Особлива увага звертається на необхідність розробки системи організаційно-педагогічних заходів не лише з боку закладів середньої, а й вищої освіти.

Ключові слова: молодий педагог, адаптація, професійна адаптація, етапи професійної адаптації, компоненти професійної адаптації, система організаційно-педагогічних заходів.

Постановка проблеми. Відповідно до Концепції розвитку педагогічної освіти (2018) та проекту нового Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2019) для випускників закладів вищої освіти, які розпочинають професійну діяльність і не мають відповідного досвіду, запроваджується обов'язкове проходження педагогічної інтернатури. Цей етап професійного навчання буде супроводжуватися комплексом спеціальних заходів,

спрямованих на підтримку молодого спеціаліста у провадженні ним педагогічної діяльності та набутті (вдосконаленні) його фахової майстерності (Проект Закону України «Про повну загальну середню освіту», 2019). Молодому педагогу допомагатиме досвідчений педагог-наставник через різні форми професійного розвитку (взаємне відвідування навчальних занять, опрацювання відповідної літератури, коучинг тощо). Це, на думку ініціаторів, забезпечить здобуття або вдосконалення молодими педагогами професійних компетентностей і педагогічної майстерності упродовж першого року їхньої педагогічної діяльності. У психолого-педагогічній літературі наголошується, що увесь загальний процес адаптації працівника в умовах нового трудового колективу може тривати до трьох років – від первинної адаптації до етапу майстерності молодих вчителів. На законодавчому ж рівні передбачено лише первинну адаптацію вчорашнього випускника ЗВО до безпосередньої педагогічної діяльності.

Початок трудової діяльності – найбільш відповідальний і важливий крок у професійному становленні педагога. Не випадково досвідчені колеги вважають перші кроки педагогічної діяльності головною школою особистісно-професійного виховання.

Важливість адаптаційного періоду вирізняється, насамперед, тим, що педагог здійснює свою діяльність у системі «людина-людина», а освітньо-виховні ситуації майже ніколи не повторюються. Тому й не можна запровадити стандарти професійної поведінки відповідно до тих чи інших обставин, що й обумовлює необхідність акцентування уваги на формуванні педагога як особистості, здатної до продуктивної міжособистісної (суб'єкт-суб'єктної) взаємодії у професії, соціальному середовищі.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Вивчення проблеми адаптації не є новою у психолого-педагогічній науці. Приміром, психофізіологічні аспекти адаптації вивчали П. Анохін, О. Квакіна, Т. Кузьменко, І. Павлов та ін., психологічні – П. Гальперін, В. Демченко, С. Кулик, Р. Немов, О. Солодихова та ін., педагогічні – С. Гура, Т. Кухарчук, В. Стрельцова, Н. Шевченко та ін. Професійна адаптація теж була об'єктом досліджень багатьох науковців (Л. Байбеков, Т. Белан, Т. Воробйова, О. Галус, П. Жильцов, В. Кириченко, Ю. Крецька, О. Лученко, І. Лученцов, Л. Мітіна, О. Мороз, О. Удалов, М. Шепель та ін.).

Мета статті – схарактеризувати основні поняття та узагальнити проблему професійної адаптації молодих педагогів у наукових дослідженнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під терміном «молодий педагог» розуміється колишній студент, що закінчив заклад вищої освіти, оволодів багатьма науковими дисциплінами, методиками, пройшов педагогічну практику у закладах середньої освіти. Однак, як влучно підмічає О. Петренко, закінчення ЗВО не означає, що випускник одразу є першокласним спеціалістом (Петренко, 2017). Будь-яка людина, що розпочинає свою кар'єру, через відсутність чи недостатність досвіду в обраній професії, обов'язково зазнає певних труднощів у професійній діяльності. Фахове становлення професії педагога відбувається набагато складніше, ніж у представників інших професій, оскільки наявність педагогічної освіти аж ніяк не гарантує успіх учителю-початківцю. Через незнання тонкощів і секретів «педагогічної кухні», відсутність певних навичок, ідеалізацію своєї професії, молоді спеціалісти відчувають невпевненість, припускаються помилок, що значно знижує їх мотивацію до професійної реалізації та якість навчання. Аби вчорашній випускник-педагог впевнився у правильності свого професійного вибору, дуже важливо вчасно і правильно надати допомогу і підтримку, забезпечити супровід адаптації такого спеціаліста.

Поняття «адаптація» виникло спочатку в біології, але тепер активно використовується в різних галузях наукового знання, що й спричинило відсутність єдиної думки про його зміст.

Наприклад, одні автори розглядають адаптацію як процес, результат «приспособування», інші – як «взаємодію» людини і об'єкта адаптації або як «взаємодію» людини і певного середовища.

Багатогранне тлумачення терміну «адаптація» знаходимо і в «Енциклопедії сучасної України» термін (лат. *adaptatio*, від *adarto* – пристосовую) – «процес пристосування об'єкта; стан пристосованості об'єкта (результат); дія, спрямована на об'єкт з метою його пристосування до визначених вимог, пристосування об'єкта до використання в конкретних умовах (Енциклопедія сучасної України).

У вітчизняній літературі при визначенні поняття «адаптація» вчені (Б. Ананьєв, Л. Виготський, В. Войтко, Г. Костюк, О. Леонтєв, І. Мілославова, А. Петровський, С. Рубінштейн, Н. Свірідов, М. Скубій, В. Татенко та ін.), враховуючи положення про єдність особистості і суспільства, активного характеру їх взаємодії, визнають, з одного боку, активність соціального середовища, а з іншого – активність особистості, яка спрямована на пізнання навколишнього світу, на прийняття і певні перетворення його вимог.

С. Ніколаєнко, підсумовуючи різні погляди на поняття «адаптація особистості», вирізняє такі сутнісні ознаки цього феномена: 1) адаптація особистості функціонує на соціологічному, психологічному, педагогічному та фізіологічному рівнях; 2) адаптація особистості є результатом пристосування самоорганізованих систем до мінливих умов середовища; 3) адаптація особистості тісно пов'язана з культурно-історичними умовами життя людини; 4) адаптація особистості є єдністю протилежно спрямованих процесів акомодатії й асиміляції; 5) провідним чинником здійснення адаптації особистості є її життєва ситуація; 6) успішна адаптація особистості реалізується шляхом засвоєння нею певного виду діяльності (Ніколаєнко, 2014).

Професійна адаптація – адаптація до самостійної продуктивної трудової діяльності; процес або результат процесу пристосування працівника в початковий період його роботи до особливостей робочого місця та організації праці (Енциклопедія сучасної України).

Психологи визначають «професійну адаптацію» як синтез зовнішньої і внутрішньої адаптації. Зовнішня адаптація передбачає професійну і соціальну адаптацію; внутрішня – фізіологічну та психологічну.

За тлумаченням О. Мороза, професійна адаптація – це складний динамічний процес повного освоєння професії та оволодіння педагогічною майстерністю на основі сукупності раніше засвоєних та постійно поповнюваних знань, умінь та навичок, в результаті чого відбувається активна взаємна видозміна як вчителя, так і педагогічного колективу з метою ефективного професійного функціонування (Мороз, 1998, с. 85).

О. Гура під професійною адаптацією педагога розуміє складний процес активної взаємодії особистості й професійного середовища, цілеспрямований, усвідомлений процес прийняття особистістю змісту професійної педагогічної діяльності, що в найбільшому ступені забезпечує ефективність науково-педагогічної діяльності, збереження психоемоційного здоров'я особистості та особистісну задоволеність професійною самореалізацією (Гура, 2005, с.99).

За твердженням Я. Абсаямової, професійна адаптація вчителя – це один з етапів загальнопрофесійного розвитку педагога, під час якого він співставляє професійно ціннісні орієнтації з власними можливостями та реаліями педагогічної діяльності й міжособистісних відносин (Аблясамова, 2006).

О. Романишина визначає професійну адаптацію як процес входження людини в професію, активне освоєння професійної культури та професійної деонтології,

приспосовування до виконання професійних ролей і функцій, до життя в нових соціально-професійних умовах тощо (Романишина, 2016, с. 98).

Отже, професійна адаптація є адаптацією до самостійної трудової діяльності, на ефективність якої значною мірою впливають належна професійна підготовка студентів до здійснення педагогічної діяльності, професійна придатність до неї, а також відповідальність, самостійність, кмітливість, допомога з боку досвідченіших колег. Важливу роль у період адаптації молодих працівників відіграють також суспільство, сім'я тощо.

На сучасному етапі проблема професійної адаптації перебуває у фокусі уваги таких дослідників, як А. Дербеньової, О. Горової, Н. Довжук, А. Кордонської, А. Мось, С. Ніколасенко, О. Петренко та ін.

Зокрема, О. Петренко, вивчаючи професійну адаптацію молодого вчителя у загальноосвітньому закладі, розглядає такі його етапи:

1. Ознайомлення. На цьому етапі працівник отримує загальну інформацію про ситуацію, критерії оцінювання різноманітних дій, норми поведінки у колективі.

2. Приспосовування або формального вступу. На цьому етапі працівник переорієнтовується, визнаючи основні елементи нової системи цінностей, при цьому зберігаючи багато власних переконань.

3. Асиміляція. На цьому етапі відбувається повне пристосування працівника до середовища, ідентифікація з новим колективом.

4. Ідентифікація. На цьому етапі особисті цілі працівника ототожнюються з цілями трудового колективу (Петренко, 2017).

На думку, А. Кордонської, процес професійної адаптації має свої специфічні особливості і визначається такими соціально-психологічними факторами, як вимоги суспільства до вчителя, очікування безпосереднього оточення молодого педагога, власні очікування й установки у сфері своєї професійної діяльності.

Окрім того, дослідниця встановила, що робота з педагогічної та психологічної підтримки включає декілька напрямів: діагностичний, навчально-методичний та психолого-тренінговий (Кордонська, 2018).

Адаптовуючи авторські характеристики до суб'єктів нашого дослідження, доходимо висновку: діагностична робота спрямована на вивчення особистісних якостей молодих фахівців, їх професійну придатність, виявлення труднощів, що зустрічаються в освітньо-виховному процесі; навчально-методична робота має на меті створення та проведення семінарів із методичних аспектів вивчення освітніх галузей, розробки та впровадження нових педагогічних технологій; психолого-тренінгова робота передбачає проведення тренінгів із удосконалення стилів спілкування з учнями, батьками, колегами; розвиток позитивних якостей; формування умінь впливати на колектив; здійснення власного саморозвитку як особистості, так і професіонала.

А. Дербеньова у своїх дослідженнях зосередила увагу на шляхах розв'язання проблем, що пов'язані з початком трудової діяльності молодого педагога. Зокрема, дослідниця виділяє п'ять конфліктів, які обов'язково виникають у молодого вчителя в період адаптації: з адміністрацією, з учнями, з колегами, з батьками, з власним середовищем. Неминучість конфліктних ситуацій А. Дербеньова пояснює відсутністю практики та досвіду у випускника, а також занурення в систему, що складалася впродовж десятиліть, має певні правила, закони, традиції, стереотипи (Дербеньова, 2010, с. 98–104).

А. Мось, досліджуючи ідеї неперервної педагогічної освіти, описала основні структурні компоненти професійної адаптації молодого вчителя, виділені О. Морозом:

1. Дидактична адаптація, рушійною силою якої є виявлення і розв'язання суперечностей між мотиваційним очікуванням молодого вчителя, його дидактичною підготовкою і реальними вимогами шкільного освітнього процесу, диспропорція між знаннями, набутими у ЗВО, та уміннями оперувати ними.

2. Адаптація до виховної роботи з учнями школи, що визначається стилем виховної діяльності молодого педагога, характером та способами розв'язання типових виховних завдань, прагненням до проектування діяльності, творчим підходом, широкою сферою неформального спілкування з колективом учнів.

3. Соціально-психологічна та психофізіологічна адаптація, що визначається як входження в систему внутрішньошкільних, міжособистісних відносин і пристосування до них, вироблення зразків поведінки, які відповідали б ціннісним орієнтаціям цього колективу, набуття, закріплення і розвиток умінь і навичок професійно-педагогічного спілкування (Монь, 2015, с. 241–242).

Дослідники О. Топузов, О. Малихін, Т. Опалюк вважають, що в процесі професійної адаптації молодих педагогів важливо створювати такі освітньо-виховні ситуації, забезпечувати таке соціально орієнтоване середовище, у якому б вони могли актуалізуватися, розкритися, розвинути професійні педагогічні здібності (2018, с. 41).

О. Мороз стверджував, що високий рівень професійної адаптованості молодого вчителя забезпечує те, аби період післяуніверситетської діяльності випускника став періодом формування його професіоналізму, а не труднощів і розчарування, та розробив систему організаційно-педагогічних заходів, спрямованих на надання оперативної допомоги педагогічного ЗВО молодим учителям. Ця система охоплює: а) відтерміноване спостереження педагогічного університету за адаптацією молодих учителів; б) встановлення зворотного зв'язку випускників із ЗВО; в) спільну діяльність ЗВО та органів освіти з управління професійною адаптацією вчителів-початківців. Реалізація цих заходів, на думку О. Мороза, не лише зробить процес адаптації молодих педагогів більш керованим, а й на основі даних про сильні й слабкі аспекти у підготовці майбутніх учителів, дасть можливість вносити оперативні корективи в організацію освітнього процесу в ЗВО та підвищувати рівень підготовки молодих кадрів (Мороз, 1998).

Тому швидкість і продуктивність проходження етапів адаптації, розв'язання адаптаційних конфліктів залежить, насамперед, від зусиль молодого спеціаліста, темпу розвитку його професійних педагогічних здібностей та системи організаційно-педагогічних заходів в закладі освіти.

Досліджуючи проблему адаптації, С. Ніколасенко вважає за необхідне розрізнити дві форми професійно-педагогічної адаптації – адаптацію вчителів, які тільки починають працювати у закладі освіти (вчорашні випускники ЗВО), та адаптацію вчителів без педагогічного стажу, але які вже мали досвід роботи в іншій професійній діяльності (випускники ЗВО минулих років).

Поглиблюючи міркування С. Ніколасенко, О. Горова пропонує брати до уваги ще одну, не менш важливу форму професійної адаптації – адаптацію, що зумовлена соціальними й освітніми реформами та стосується не лише педагогів-початківців, а й працівників з досвідом. Така адаптація спрямована на формування властивостей особистості, паттернів поведінки, які допомагають пристосуватися до змін та інновацій, що витікають із життєвого досвіду, результатів освіти, самоосвіти й освітніх змін (Горова, 2017, с. 45).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, в результаті успішної професійної адаптації у перші роки практичної діяльності не лише формується індивідуальний стиль діяльності молодого педагога, а й відбувається становлення фахівця,

здатного вирішувати різні освітньо-виховні завдання, здійснювати емоційно-вольовий вплив на учнів, регулювати взаємини з дітьми, батьками, колегами, керівниками, планувати і здійснювати професійне самовиховання тощо. Саме в цей час важливо підтримати педагога-початківця й надати йому відповідну допомогу. Однак в умовах постійного реформування сучасної освітньої системи процес професійної адаптації стосується також і працівників з досвідом. У цьому й вбачасмо перспективу подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Концепція розвитку педагогічної освіти (2018). URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>. [Дата звернення 15.02.2020].

Проект Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2019). URL: [http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH7VG00A.html]. [Дата звернення 15.02.2020].

Петренко, Е. (2017). *Професійна адаптація молодого учителя в вищійшій школі*. Молодой ученый. Вип. 50 (184), с. 256-260. URL: <https://moluch.ru/archive/184/47316/>. [Дата звернення 15.02.2020].

Енциклопедія сучасної України. URL: <http://esu.com.ua/searcharticles.php?id=42642>. [Дата звернення 16.02.2020].

Ніколаєнко, С. (2014). Проблема професійної адаптації викладача-початківця до роботи у вищому навчальному закладі. *Світгляд-Філософія-Релігія. Вип. 5*. Суми: ДВНЗ «УАБС НБ». 186 с. с.22–32.

Мороз, А. (1998). *Професійна адаптація молодого учителя*. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова. 326 с.

Гура, О. (2005). *Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності*. Навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури. 224 с.

Абсалямова, Я. (2006). Професійна адаптація молодих викладачів іноземної мови до роботи у вищих технічних навчальних закладах. *Рідна школа. Вип. № 7*. с.41–44.

Романишина, О. (2016). *Теоретичні і методичні основи формування професійної ідентичності майбутніх учителів засобами інформаційних технологій*: дис. ... д-ра пед. наук. Тернопільський національний пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль. 489 с.

Кордонська, А. (2018). *Професійна адаптація молодого викладача*. URL: <https://naurok.com.ua/metodichniy-material-profesiyna-adaptaciya-molodogo-vikladacha-53461.html>. [Дата звернення 15.02.2020].

Дербеньова, А. (2010). Довідник педагога-початківця. Харків: Вид. група «Основа». 160 с.

Монь, А. (2015). *Ідеї неперервної педагогічної освіти у наукових поглядах О. Г. Мороза. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. Харків: НТУ «ХПИ». Вип. 43 (47) с. 236–246.

Топузов, О., Малихін, О., Опалюк, Т. (2018). *Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя: навч. посіб.* Київ: Педагогічна думка. 292 с.

Горова, О. (2017). Професійна адаптація як соціально-психологічна стратегія особистості в процесі освітніх та суспільних реформ. *Психологічні науки: проблеми і здобутки*. Вип.1. с. 39–52.

REFERENCES

Kontsepsiia rozvytku pedahohichnoi osvity (2018). [The Concept of Development of Teacher Education]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>. [Data zvernennia 15.02.2020]. (in Ukrainian)

Zakon Ukrainy "Pro povnu zahalnu seredniu osvitu" (2020). [The law of Ukraine "On Comprehensive General Secondary Education"]. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH7VG00A.html. [Data zvernennia 15.02.2020]. (in Ukrainian)

Pettenko. E. (2017). *Professionalnaya adaptatsiya molodogo uchitelya v obshcheobrazovatelnom uchrezhdenii*. [Professional Adaptation of a Young Teacher in a General Education Institution]. *Molodoy uchenyi*. Vyp. 50 (184). s. 256-260. URL: <https://moluch.ru/archive/184/47316/>. [Data zvernennia 15.02.2020]. (in Russian)

Entsyklopedii suchasnoi Ukrainy. [Encyclopedias of Modern Ukraine]. URL: <http://esu.com.ua/searcharticles.php?id=42642>. [Data zvernennia 16.02.2020]. (in Ukrainian)

Nikolaienko, S. (2014). *Problema profesiinoi adaptatsii vykladacha-pochatkivtsia do roboty u vyshchomu navchalnomu zakladi* [The Problem of Professional Adaptation of a Beginner Teacher to Work in the Institution of Higher Education]. *Svitohliad-Filosofii-Relihiia*. Vyp. 5. Sumy: DVNZ "UABS NB". 186 s. s.22–32. (in Ukrainian)

Moroz. A. (1998). *Professionalnaya adaptatsiya molodogo uchitelya*. [Professional Adaptation of a Young Teacher]. Kiev: NPU im. M. P. Dragomanova. 326 s. (in Russian)

Hura, O. (2005). *Pedahohika vyshchoi shkoly: vstup do spetsialnosti*. [Pedagogics of the Higher School: Introduction to Specialty]. *Navch. posib*. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury. 224 s. (in Ukrainian)

Absaliyeva, Ya. (2006). *Profesiina adaptatsiia molodykh vykladachiv inozemnoi movy do roboty u vyshchykh tekhnichnykh navchalnykh zakladakh*. [Professional Adaptation of Young Teachers of a Foreign Language to Work in the Higher Technical Educational Institutions]. *Ridna shkola*. Vyp. No 7. s.41–44. (in Ukrainian)

Romanyshyna, O. (2016). *Teoretychni i metodychni osnovy formuvannia profesiinoi identychnosti maibutnih uchyteliv zasobamy informatsiinykh tekhnolohii* [Theoretical and Methodical Bases of Formation of Professional Identity of Future Teachers by Means of Information Technologies]: dys. ... d-ra ped. nauk. Ternopilskyi natsionalnyi ped. un-t im. V. Hnatiuka. Ternopil. 489 s. (in Ukrainian)

Kordonska, A. (2018). *Profesiina adaptatsiia molodoho vykladacha*. [Professional Adaptation of a Young Teacher]. URL: <https://naurok.com.ua/metodichniy-material-profesiyna-adaptaciya-molodogo-vikladacha-53461.html>. [Data zvernennia 15.02.2020] (in Ukrainian)

Derbenova, A. (2010). *Dovidnyk pedahoha-pochatkivtsia*. [Beginner's Teacher's Guide]. Kharkiv: Vyd. hrupa "Osnova". 160 s. Mon, A. (2015). *Idei neperervnoi pedahohichnoi osvity u naukovykh pohliadakh O. H. Moroz. Problemy ta perspektyvy formuvannia natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity*. Kharkiv: NTU «KhPI». Vyp. 43 (47) s. 236-246. (in Ukrainian)

Topuzov, O., Malykhin, O., Opaliuk, T. (2018). *Pedahohichna maisternist: rozvytok profesiino-pedahohichnoi adaptyvnosti ta sotsialnoi refleksii maibutnoho vchytelia* [Pedagogical Skill: Development of Professional and Pedagogical Adaptability and Social Reflection of Future Teacher]: navch. posib. Kyiv: Pedahohichna dumka. 292 s. (in Ukrainian)

Horova, O. (2017). *Profesiina adaptatsiia yak sotsialno-psykholohichna stratehiia osobystosti v protsesi osvity i ta suspilnykh reform*. [Professional Adaptation as the Social and Psychological Strategy of the Personality in the Course of Educational and Public Reforms]. *Psykholohichni nauky: problemy i zdobutky*. Vyp.1. s. 39-52. (in Ukrainian)

PROBLEM OF PROFESSIONAL ADAPTATION OF YOUNG TEACHERS IN SCIENTIFIC RESEARCH

Olha Pavelkiv

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Mathematics with Teaching Methods
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-5622-4981
e-mail: olha.pavelkiv@rshu.edu.ua

Yulia Shalivska

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of
Theory and Methods of Education,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0001-5435-569X,
e-mail: shalivska81@gmail.com

Abstract. Modern education, being in the process of reforming, needs specialists who are able not only to adapt to such conditions, but also to learn throughout life, think critically, set goals and achieve them, work in a team, and quickly respond to changes in society at every stage of its development.

The traditional gap in theory and practice in the process of training of future teachers in institutions of higher education leads only to a partial awareness by young specialists of the essence of the implementation of various types of professional activities. So, graduates need compulsory vocational training directly in the workplace, the support and assistance of colleagues, an experienced teacher-mentor, that is, professional adaptation to the new social status and new conditions, the application and improvement of the competences that have been formed to carry out productive pedagogical activity. Issues of professional adaptation are not new, but remain the subject of consideration by many scientists.

In the article, the issue of professional adaptation of young teachers in scientific research has been analysed. According to the results of psychological and pedagogical analysis of literary sources, the essence of the concepts of “young educator”, “adaptation”, “professional adaptation” has been clarified, the essential features of this phenomenon have been highlighted, the stages and structural components of professional adaptation have been considered.

Special attention was drawn to the need to develop a system of organizational and pedagogical measures not only on the part of secondary, but also higher education.

Key words: young teacher, adaptation, professional adaptation, stages of professional adaptation, components of professional adaptation, system of organizational and pedagogical actions.

Стаття надійшла до редакції 09. 04. 2020 р.